

Week 31 - de Engelse huizen van John Jorden

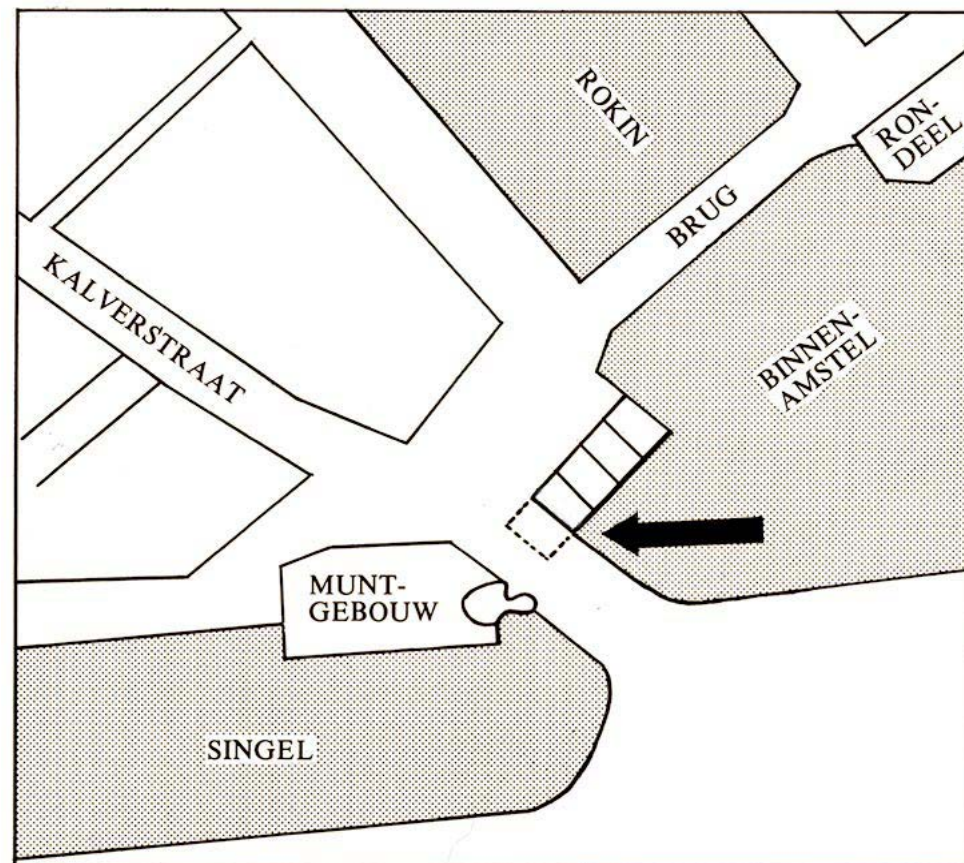
In de negentiende eeuw werden veel huizen in Amsterdam opgeofferd aan het drukker wordende verkeer. Zo ongeveer het eerste huis was één van de vijf zogenaamde Engelse huizen aan het Schapenplein. Oorspronkelijk was de brug voor de voormalige Regulierspoort smal en hoog, wat op foto's nog te zien is. Op de plattegrond hiernaast is te zien dat de brug wel verbreed kon worden om aan het verkeer tegemoet te komen maar dat het meest westelijke huis van de vijf Jorden-huizen in de weg bleef staan. Een dodelijk ongeluk in 1865, waarbij een voetganger het leven liet, gaf uiteindelijk de doorslag: het huis moest weg. Eigenlijk moesten alle vijf huizen weg, maar dat kon de stadskas niet verdragen. Dat gebeurde goed tien jaar later toch, toen de omnibuslijnen door de AOM omgebouwd werden

Boven: De situatie vóór de bouw van de Engelse huizen. Links de Roobrug, de houten voorganger van de Doelensluis. De muur tussen de hoektoren Leeuwenburg en de Regulierspoort is vervangen door huizen waarin o.a. een glasblazerij is gevestigd.

Rechts: De Engelse huizen in de plattegrond getekend (zie pijl).

in paardentramlijnen. Rails over zo'n hoge brug waren niet mogelijk en de Gemeente verleende aan nagenoeg elk verzoek van de AOM goedkeuring, vooral omdat de trammaatschappij het grootste deel van de kosten zelf wilde dragen. In 1876 werden de overige huizen gesloopt, de brug verlaagd en verbreed en daarmee ging brug nr.1, de Muntsluis, op weg om met ruim 60 meter de breedste brug van Amsterdam te worden.

Hoe kwamen deze huizen aan hun naam? Wat was er precies Engels aan? Die danken ze aan John Jorden, alias Jan Jordaens, alias

Jan Jurriaensz, alias Jan de Engelsman. John Jorden was geboren in het Engelse Wolverhampton en kwam in *booming* Amsterdam zijn geluk beproeven als entrepreneur, als brandewijnstoker, maar ook als speculant met vastgoed. De eerste akten waarin zijn naam voorkomt, passeerden in 1617. In 1620 werd hij eigenaar van het voormalige bakhuis van een VOC-voorganger aan de Amstel, niet ver van de Regulierspoort. Hij kocht omringende pakhuizen (Engelsmanspakhuizen) en een woonhuis, het huidige Amstel 126. In het bakhuis vestigde hij zijn succesvolle brandewijnstokerij. De zaken gingen goed en John Jorden belegde elke cent die hij kon missen in onroerend goed. Soms holde zijn aspiratie zijn financiële mogelijkheden vooruit en kocht hij met geleend geld of met uitgestelde betaling, op de pof! Dat gebeurde ook met de verbrande resten van de tegen de Regulierspoort leunende glasblazerij op het Schapenplein.

Boven: De quizfoto met nog alle vijf Engelse huizen compleet, weliswaar verbouwd. Deze zijde gaat nog, maar op de volgende pagina is ook de keerzijde te zien.
Links: Een prent van Hendrick de Leth met centraal de Engelse huizen van Jorden.

Boven: Jan de Beijer legde in 1766 de Engelse huizen vast in hun originele staat.

Foto en tekening met dezelfde gezichtshoek zijn goed vergelijkbaar.

Rechts: Op deze foto van ná 1865 is het eerste huis reeds afgebroken. Goed is te zien hoezeer de huizen in de loop der jaren verbouwd waren.

Die ging in 1618 in vlammen op met medeneming van de wachttorenen Leeuwenburg en het grootse deel van het poortgebouw en alle tussenliggende huizen. Van de Regulierspoort werd alleen de westelijke toren weer opgeknapt en in 1619-1620 door Hendrick de Keyser van een spits voorzien. In 1624 meldde John Jorden zich bij het stadsbestuur met de wens het grondstuk tussen toren en poort te kopen en te bebouwen. Na enig beraad stemde men toe en mocht Jorden het erf voor f 8000,- kopen, mits hij onmiddellijk met de bouw zou beginnen. Er was nog een 'maar'; het stadsbestuur was alleen maar overstag gegaan, omdat Jorden aangaf dat de revenuen van dit beleggingsproject ten goede zouden komen aan de armen van de Engelse Presbyteriaanse kerk op het Begijnhof, waarvan Jorden diaken was. Voor verwarring zorgde lang het feit dat de overdracht van het erf pas in 1626 plaatsvond, terwijl op de kaart van Balthasar Florisz uit 1625 de huizen al voorkomen. Het blijkt dat

Jorden inderdaad meteen met de bouw begon die in 1625 afgerond werd en dat hij inderdaad pas in 1626 de benodigde *f* 8000,- op tafel wist te brengen.

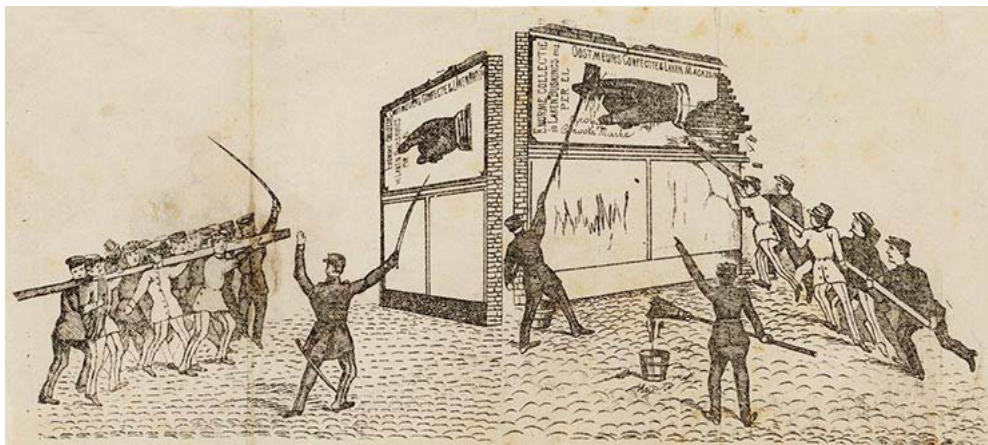
Jorden gokte regelmatig mis met zijn speculaties buiten de brandewijnstokerij om. Zo erg dat we zijn naam regelmatig tegenkomen bij executoriale verkopen ten zijnen laste. Dat gebeurde toen hij stukken van het voormalige Margrietenklooster kocht en in pandige huizen liet zetten aan een gang. Zijn naam bleef na de onteigening voortleven doordat de gang nog heel lang Engelschepoortsteeg heette. Die naam dankte de steeg aan het poortje dat Jorden aan de Oudezijds Voorburgwal in de ingang van de steeg liet plaatsen, maar dat afkomstig was van een ander project van hem: het Rondeel. Bij die koop hoorde een voorplein waarop het poortje naar de voormalige Stadstimmertuin was blijven staan. Een paar woorden daarover. In

1631 werd Jorden eigenaar van de ruïne van het Rondeel dat sinds 1585 geen functie meer had, omdat de stadsgrens opgeschoven was naar Zwanenburg en in 1593 naar de Blauwbrug. Jorden wilde aan de andere kant van de Amstel net zo'n rij huizen neerzetten als zijn Engelse huizen naast de voormalige Regulierspoort. In het eerste huis aan de Amstel bouwde Jorden een huis dat een logement zou

*Boven: De zijmuur van het tweede huis, die door de afbraak van het eerste huis bloot was gekomen, werd verhuurd voor reclame en bleef in 1876 staan.
Links: Hotel Rondeel in een huis waarvan de bouw door Jorden begonnen was.*

moeten worden. Nog tijdens de bouw bleek hij niet aan zijn financiële verplichtingen te kunnen voldoen en werden de grond en twee huizen in aanbouw executoriaal verkocht. De koper was Willem Watson, die inderdaad een logement van het eerste huis maakte en dat de naam *Rondeel* kreeg. Als u nu weet dat dit de basis is van het huidige hotel De l'Europe kunt u zich afvragen of Jorden toch niet aan de wieg ervan stond. Deze en andere akkevietjes van Jorden noodzaakten hem om de Engelse huizen aan het Schapenplein veilig te stellen. In 1638 schreef hij ze notarieel over op naam van de Engelse Presbyteriaanse kerk, of liever: de armen die onder de hoede van die kerk stonden. Deze fijne nuancering leidde in 1639 nog tot een proces, maar dat heeft hier niets te zoeken.

Het blokje van vijf huizen was duidelijk onder één architectuur gebouwd, met vijf prachtige trapgevels aan het plein en een gezamenlijke gevel aan het water. Pas nadat de Engelse kerk de huizen op 7 juli 1763 van de hand deed, gingen die elk een eigen leven leiden.

Boven: Als een studentengrap werd in de nacht van 17 op 18 oktober 1877 de aanval geopend op het restant van de Engelse huizen. Gevolg was het einde van het laatste restje van de Engelse huizen.

De eerste drie bleven onder een nieuwe lijstgevel verenigd, zoals de quizfoto verraadt. Beide andere werden heel lelijk verbouwd om meer woonruimte te creëren.

Leuk om te weten is dat een stuk van de stadsmuur op de hoek Amstel-Singel bleef staan en tijdens de bouw in het hoekhuis geïntegreerd is. Zoals er een stukje stadsmuur was blijven staan van de voorganger van de Engelse huizen, zo bleef er van die huizen een stukje staan bij de sloop in 1876. De door de sloop in 1865 vrijgekomen zijmuur van het naastgelegen pand was voor reclaimedoel-einden verhuurd aan kleding- en textielbedrijf Oostmeijer in de Kalverstraat. Die had een ijzersterk contract afgesloten en de Gemeente wist niet beter te doen dan de betreffende muur met reclame te laten staan. Die 'muur van Oostmeijer' was natuurlijk een vlag op een modderschuit en bepaald geen reclame voor de firma. Ter gelegenheid van de omzetting in 1877 van het Atheneum Illustre in Gemeente Universiteit Amsterdam bedacht een studentencorps een ludieke grap die een einde maakte aan het dilemma. In de nacht van 17 op 18 oktober 1877 attaqueerden de studenten van sociëteit Mavors Medicator, die op de bovenverdieping van het Muntgebouw zetelden, de muur met 'zwaar geschut' (zie tekening links) met het gevolg dat die instortte.

De sloop leidde tot de vorming in 1877 van het Sophiaplein; de voortdurende verbreding van de Muntsluis werd de basis voor het huidige Muntplein. Die naam werd in 1917 ingevoerd.

Aflevering 31 werd samengesteld uit materiaal van Ria Scharn en Johan Beyerman. Daarnaast werd gebruik gemaakt van artikelen van Dr. I. van Eeghen (Amstelodamum, Mb.55, 1968) en H.J.M. Roetemeijer (Ons Amsterdam, jg.24, 1972).